

Vec C-364/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

7. máj 2019

Vnútroštátny súd:

Tribunalul Galați

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

27. február 2019

Žalobcovia a odvolatelia:

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

Žalované a odvolateľky:

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Predmet konania vo veci samej

Odvolania, ktoré podali žalobcovia v prvom stupni-odvolatelia, ktorými sú XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB a EC a žalované v prvom stupni-odvolateľky, ktorými sú spoločnosti S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. a Credit Europe Bank NV, proti rozsudku Judecătoria Galați (Súd prvého stupňa Galați, Rumunsko), ktorým uvedený súd čiastočne vyhovel žalobe žalobcov v prvom stupni o určenie nekalého charakteru niektorých podmienok zmluvy o úvere uzatvorenej so žalovanou v prvom stupni, spoločnosťou S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Predmet návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 ods. 2 a článku 4 ods. 2 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

Prejudiciálne otázky

1. Majú sa článok 1 ods. 2 a článok 4 ods. 2 smernice 93/13/EHS, v súlade s ich výkladom v rozsudku Andriuc a iní, C-186/16, vykladať v tom zmysle, že v prípade zmluvnej podmienky o kurzovom riziku, ktorá odráža ustanovenie vnútroštátneho práva, je vnútroštátny súd povinný prednostne preskúmať, či je v danej situácii relevantný zákaz uvedený v článku 1 ods. 2 smernice, alebo skutočnosť, či si predajca alebo dodávateľ splnil informačnú povinnosť podľa článku 4 ods. 2 smernice, a to bez predchádzajúceho posúdenia ustanovení článku 1 ods. 2 tejto smernice?
2. Majú sa článok 1 ods. 2 a článok 4 ods. 2 smernice 93/13/EHS vykladať v tom zmysle, že v prípade nedodržania povinnosti informovať spotrebiteľa pred uzatvorením úverovej zmluvy môže predajca alebo dodávateľ využiť ustanovenia článku 1 ods. 2 smernice s cieľom dosiahnuť, aby sa zmluvná podmienka o kurzovom riziku, ktorá odráža ustanovenie vnútroštátneho práva, vylúčila z posudzovania jej nekalého charakteru?

Uvedené ustanovenia práva Únie a príslušná judikatúra

Článok 1 ods. 2 a článok 4 ods. 2 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

Rozsudky Súdneho dvora Európskej únie vo veciach RWE Vertrieb, C-92/11, bod 25; Kušionová, C-34/13, body 76 a 78; Barclays Bank SA, C-280/13; Lupean a Lupean, C-119/17; OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17 a Andriuc a iní, C-186/16, body 27 až 31

Uvedené vnútroštátne predpisy

V článku 1578 Codul civil (1864) (občiansky zákonník z roku 1864) v znení platnom ku dňu uzatvorenia úverovej zmluvy – 8. novembra 2007 – sa stanovovalo, že „... Závazok vyplývajúci zo zmluvy o úvere sa vždy obmedzuje na rovnakú sumu, aká je vyjadrená v zmluve. Ak dôjde k zvýšeniu alebo zníženiu hodnoty meny pred uplynutím doby splatnosti, dlžník vráti požičanú sumu, pričom je povinný ju zaplatiť v mene používanej v čase splatenia“.

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Na základe úverovej a záručnej zmluvy z 8. novembra 2007 poskytla žalovaná v prvom stupni, spoločnosť Credit Europe Bank Ipotecar IFN SA so sídlom v Bukurešti, žalobcom v prvom stupni a odvolateľom XU, YV, ZW a AU a tiež NL hypotekárny úver v hodnote 124 700 švajčiarskych frankov (CHF) na obdobie 30 rokov, a to na účely kúpy nehnuteľnosti určenej na bývanie. Dňa 6. apríla 2014 pán NL zomrel, pričom zanechal dedičov, ktorí sú žalobcami v prvom stupni, t. j. pani ZW (pozostalá manželka) a BZ, CA, DB a EC (deti).
- 2 Podľa plánu splácania úveru bola mesačná splátka v období od 3. decembra 2007 do 2. mája 2008 nulová, v období od 2. júna 2008 do 1. novembra 2011 sa pohybovala medzi 436,45 a 498,8 CHF, pričom na obdobie od 2. novembra 2011 do 2. novembra 2037 sa mesačná splátka stanovila v sume od 680,63 a 683,5 CHF.
- 3 Žalovaná v prvom stupni, Credit Europe Ipotecar IFN SA, postúpila 31. marca 2009 pohľadávku vyplývajúcu z uvedenej úverovej zmluvy druhej žalovanej, spoločnosti Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 V pôvodnej zmluve, ako aj v dodatku z 3. októbra 2011 týkajúcom sa prerokovania úveru sa stanovilo, že akékoľvek rozdiely vo výmennom kurze znášajú dlžníci.
- 5 Hodnota úveru, ktorá ku dňu uzatvorenia zmluvy predstavovala 124 700 CHF, zodpovedala sume 256 221,09 rumunských lei (RON). Dňa 16. marca 2015, t. j. v deň podania žaloby na Judecătoria Galați (Súd prvého stupňa Galați) mal predmetný úver hodnotu 522 991,8 RON, a to v dôsledku zvýšenia výmenného kurzu švajčiarskeho franku o 204,12 %.
- 6 Žalobou na Judecătoria Galați (Súd prvého stupňa Galați) 16. marca 2015, zmenenou a doplnenou 8. októbra 2015, podanou proti žalovanej spoločnosti Credit Europe Ipotecar IFN SA, sa žalobcovia v prvom stupni XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB a EC domáhali vydania rozsudku, v ktorom by súd okrem iného konštatoval nekalý charakter a z toho vyplývajúcu absolútnu neplatnosť zmluvnej podmienky, ktorou na seba žalobcovia v prvom stupni prevzali kurzové riziko, pričom následne navrhli, aby súd určil výmenný kurz CHF-RON v hodnote

platnej ku dňu uzatvorenia zmluvy a nariadil vrátenie súm zaplatených nad rámec takto stanovených splátok.

- 7 Žalobcovia v prvom stupni uviedli, že žalovaná v prvom stupni ich neinformovala o riziku týkajúcom sa zhodnotenia meny CHF, t. j. udalosti, ktorú mohla banka vzhľadom na jej skúsenosti vo finančnom sektore predvídať, pričom toto opomenutie predstavuje porušenie poradnej povinnosti, s tým dôsledkom, že žalobcovia vstúpili do zmluvného vzťahu na základe skreslenej a nereálnej predstavy o rozsahu práv a povinností, ktoré na seba predmetným úkonom prevzali. Žalobcovia v prvom stupni poukázali na skutočnosť, že bankový úradník zodpovedný za úvery (zamestnanec žalovanej v prvom stupni) ich presvedčil, aby uzatvorili úverovú zmluvu v CHF, pričom to odôvodnil tým, že takýto úver bol v danom čase na bankovom trhu najvýhodnejší a nepredstavoval nijaké riziko, keďže švajčiarsky frank bol najstabilnejšou menou na devízovom trhu. Ďalej uviedli, že bankového úradníka zodpovedného za úvery požiadali o prepočítanie požičiavanej sumy do národnej meny (RON) a o uvedenie príslušnej sumy v eurách, na čo im však odpovedal, že úver im bolo možné poskytnúť iba vo švajčiarskych frankoch. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobcovia nepracovali v bankovom sektore a nemali potrebné vedomosti súvisiace s devízovým trhom, usúdili, že uvedené argumenty ich presvedčili, aby uzatvorili predmetný typ zmluvy, pričom bankový úradník im vysvetlil, že sa v danom sektore vyzná a majú dôverovať jemu, ako aj banke.
- 8 Žalobcovia v prvom stupni tiež navrhli určiť nekalý charakter zmluvných podmienok týkajúcich sa výmenného kurzu a spôsobu výpočtu úrokov.
- 9 Žalované v prvom stupni, t. j. spoločnosti Credit Europe Ipotecar IFN SA a Credit Europe Bank NV, vzniesli námietku neprípustnosti časti žaloby týkajúcej sa určenia nekalého charakteru a následnej absolútnej neplatnosti zmluvnej podmienky vo veci znášania menového rizika a stanovenia výmenného kurzu CHF-RON na hodnotu platnú ku dňu uzatvorenia zmluvy, keďže rumunské právne predpisy neupravujú takúto možnosť doplnenia zmluvy o dodatočné ustanovenie na základe rozhodnutia súdu a na prejednávanej vec sa nevzťahuje smernica 93/13/ES. V tejto súvislosti sa žalované domnievajú, že otázka údajnej zmluvnej nerovnováhy v danej veci nevznikla, a to vzhľadom na to, že pravidlo menového nominalizmu zaviedol vnútroštátny zákonodarca (článok 1578 občianskeho zákonníka) a nie úverová inštitúcia. Okrem toho informácia o všeobecnom kurzovom riziku predstavuje skutočnosť, ktorú môže vnímať akýkoľvek priemerný spotrebiteľ. Žalované ďalej vysvetlili, že neexistuje nijaká zmluvná alebo zákonná povinnosť prevádzkovateľa poskytovať informácie o existencii kurzového rizika, čiže existencii úrovne zhodnotenia alebo znehodnotenia meny, pričom z tohto dôvodu nemožno predpokladať, že finančný inštitút, ktorý nemohol s istotou vedieť, aký bude vývoj meny CHF, nekonal v dobrej viere. Domnelé správanie finančných inštitúcií, ktoré žalobcovia považujú za previnenie, sa nesankcionuje podľa nijakého právneho predpisu platného v čase poskytnutia úveru ani podľa nijakého právneho predpisu platného v súčasnosti.

- 10 Rozsudkom z 30. januára 2018 Judecătoria Galați (Súd prvého stupňa Galați) žalobe čiastočne vyhovel, ako nedôvodný však okrem iného zamietol návrh týkajúci sa určenia nekalého charakteru a následnej absolútnej neplatnosti zmluvnej podmienky, podľa ktorej kurzové riziko znášajú žalobcovia.
- 11 V prvom rade sa uvedený súd zaoberal v odôvodnení rozsudku kurzovým rizikom, ktoré Băncii Naționale a României (Rumunská národná banka, Rumunsko) v príslušnom predpise definovala ako riziko straty alebo nedosiahnutia očakávaných ziskov, vyplývajúce z výkyvov výmenných kurzov. Keďže kurzové riziko znášali podľa zmluvy žalobcovia, súd konštatoval, že zo žaloby je zrejmé, že žalobcovia v prvom stupni uzatvorili úverovú zmluvu v CHF z dôvodu, že z ich hľadiska bola najvýhodnejšia, a to napriek tomu, že na rumunskom finančnom trhu sa mohli slobodne rozhodnúť pre úver v rumunských lei alebo v inej mene než CHF. Hoci žalobcovia uviedli, že údajnú zmluvnú podmienku im banka uložila bez možnosti ovplyvniť charakter tohto ustanovenia, Judecătoria Galați (Súd prvého stupňa Galați) konštatoval, že uzatvorenie úverovej zmluvy v cudzej mene na obdobie 30 rokov znamená prevzatie rizika vyplývajúceho z výkyvov predmetnej meny. Súd ďalej dospel k záveru, že zmluvné ustanovenia ukladajúce povinnosť dlžníka splácať úver v CHF nespôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán, keďže dotknuté zmluvné podmienky sa nestanovili výlučne v prospech úverovej inštitúcie, a že nemožno konštatovať, že finančná inštitúcia nekonala v dobrej viere, pretože sa nezdá, že by finančný produkt, ktorý je predmetom zmluvy, žalobcom nanútila.
- 12 V druhom rade, pokiaľ ide o povinnosť hospodárskeho subjektu poskytnúť úplné, správne a presné informácie, ktorá zároveň predpokladá aj povinnosť formulovať zmluvné podmienky jasným a jednoznačným spôsobom, tak, aby sa na ich pochopenie nevyžadovali odborné znalosti, prvostupňový súd konštatoval, že zo spôsobu formulácie zmluvných ustanovení týkajúcich sa kurzového rizika vyplýva, že žalované pri uzatváraní zmluvy ozrejmili skutočnosť, že úver sa bude splácať vo švajčiarskych frankoch. Z profesionálneho postavenia poskytovateľa úveru nemožno odvodiť predpoklad, že by žalovaná poznala alebo vedela odhadnúť vývoj výmenného kurzu CHF. Okrem toho súd cituje rozsudok Súdneho dvora zo 4. marca 2004, Cofinoga (C-264/02), pokiaľ ide o obmedzenia vyplývajúce z podmienok riadneho fungovania trhu. Úverová inštitúcia preto nie je povinná poskytovať fyzickým osobám finančné poradenstvo, ale má iba predstaviť svoju úverovú ponuku. Prvostupňový súd napokon dospel k záveru, že žalobcovia boli o navrhovanej ponuke informovaní a považovali ju za výhodnú.
- 13 V dňoch 7. marca 2018 a 15. marca 2018 podali žalobcovia, resp. žalované odvolanie proti rozsudku prvostupňového súdu.
- 14 Žalobcovia odvolatelia navrhujú zmeniť prvostupňový rozsudok tak, aby ním súd určil nekalý charakter zmluvných podmienok týkajúcich sa kurzového rizika, stanovil hodnotu výmenného kurzu na hodnotu platnú v čase uzatvorenia zmluvy a nariadil vrátenie súm vyplývajúcich z rozdielu medzi výmenným kurzom

platným v čase uzatvorenia zmluvy a výmennými kurzmi platnými v čase splácania jednotlivých splátok.

- 15 Žalované odvolateľky opätovne poukazujú na tvrdenia, ktoré uviedli na svoju obranu v konaní pred súdom prvého stupňa a uvádzajú, že kurzové riziko zaťažuje implicitne spotrebiteľa, tým viac z dôvodu, že predajca/spotrebiteľ ho nemohol predvídať, keďže ho ovplyvňujú vonkajšie prvky nachádzajúce sa mimo jeho sféry kontroly. Okrem toho spotrebiteľa boli riadne informovaní a nedošlo ku značnej nerovnováhe. Žalované odvolateľky sa opätovne dovolávajú zásady monetárneho nominalizmu a skutočnosti, že dotknutá zmluvná podmienka je, pokiaľ ide o nekalý charakter, vylúčená z posudzovania súdu.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 16 Podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania inicioval z úradnej povinnosti Tribunalul Galați (Vyšší súd Galați, Rumunsko).
- 17 Vnútroštátny súd cituje bod 25 rozsudku Súdneho dvora vo veci RWE Vertrieb (C-92/11), body 76 a 78 rozsudku Súdneho dvora vo veci Kušionová (C-34/13) a body 27 až 31 rozsudku Súdneho dvora vo veci Andriciuc a iní (C-186/16), kde Súdny dvor odkazuje na článok 1 ods. 2 smernice 93/13, ktorý z rozsahu pôsobnosti smernice vylučuje zmluvné podmienky odrážajúce záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia.
- 18 Pokiaľ ide o prvú prejudiciálnu otázku, Tribunalul Galați (Vyšší súd Galați) žiada, aby sa určilo, či sa má prvostupňový súd prednostne zoberať skutočnosťou, či si predajca alebo spotrebiteľ splnil povinnosť predbežne informovať spotrebiteľa, alebo tým, či úverová zmluva obsahuje podmienku, vo vzťahu ku ktorej sa posudzovanie nekalého charakteru vylučuje.
- 19 V tejto súvislosti vnútroštátny súd poznamenáva, že po vyhlásení rozsudku Súdneho dvora vo veci C-186/16, Andriciuc a iní, sa vo väčšine vnútroštátnej judikatúry konštatovalo, že v prípade dovolania sa nekalého charakteru niektorých zmluvných podmienok týkajúcich sa kurzového rizika má súd prednostne posúdiť, či sporné zmluvné ustanovenia iba odrážajú ustanovenia vnútroštátneho práva (zásada monetárneho nominalizmu stanovená v občianskom zákonníku) a či je v danom prípade relevantné vylúčenie dotknutej zmluvnej podmienky z posudzovania nekalého charakteru na základe článku 1 ods. 2 smernice 93/13/EHS. Súdny preto v praxi neuprednostnil posúdenie predzmluvného správania predajcu alebo dodávateľa z hľadiska splnenia jeho povinnosti predbežne informovať spotrebiteľa, t. j. úkonu, ktorý predchádza uzatvorenie úverovej zmluvy, ale prednostne sa zaoberali relevantnosťou uvedeného vylúčenia.
- 20 Pokiaľ ide o druhú prejudiciálnu otázku, Tribunalul Galați (Vyšší súd Galați) žiada Súdny dvor o výklad v prípade, že by sa súd prednostne zaoberal posúdením skutočnosti, či si predajca alebo dodávateľ splnil svoju predbežnú informačnú

povinnosť, s tým, že by usúdil, že predajca/dodávateľ túto povinnosť nedodrжал v súlade s požiadavkami zákona, pričom spotrebiteľ neoboznámil s obsahom zmluvných podmienok jasným a zrozumiteľným spôsobom tak, aby mal pred uzatvorením zmluvy dostatočné informácie, ktoré mu umožnia prijať obozretné rozhodnutia založené na dobrej informovanosti. V takom prípade vzniká otázka, či predajca alebo dodávateľ, ktorý v rámci daného zmluvného vzťahu nepostupoval v dobrej viere, môže využiť ustanovenia článku 1 ods. 2 smernice 93/13/EHS, tak, aby súd vylúčil zmluvnú podmienku o kurzovom riziku, ktorá odkazuje na ustanovenie vnútroštátneho práva, z posudzovania jej nekalého charakteru.

PRACOVNÝ DOKUMENT